

6D071200-«Машина жасау» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін «Бульдозер – террасер үшін ауыспалы геометриясы бар қайырманьң параметрлерін негіздеу және конструкциясын жасау» тақырыбындағы Аукенова Бекзат Қабыкенқызының диссертациялық жұмысына ғылыми кеңесші **Кадыров Жаннат Нурғалиевичтің**

ПІКІРІ

Жер қазу-тасымалдау жұмыстарының көлемі айтарлықтай және үлкен еңбек, материалдық және энергетикалық ресурстарды тартуды көздейді. Осы ретте пайдаланылатын жабдық өзінің жұмыс органы – қайырманьң қайта реттелмейтін орналасуына ие. Өзгертін топырақ жағдайлары, сондай-ақ осындай мамандандырылған жол-құрылыс машиналарына қойылатын талаптардың артуы олардың жұмыс органдарының жаңа перспективалық конструкцияларын іздеуді көздейді. Бұндай жағдайларда автордың ауыспалы геометриясы бар жаңа ауыспалы конструкцияның қайырмасын әзірлеу бойынша жүргізген зерттеулері өзекті болып табылады. Қайырманьң жаңа перспективалық конструкциялары, сондай-ақ олардың параметрлерін ғылыми негізделгенін таңдау қажет. Бұның бәрі автор жүргізген зерттеулердің **өзектілігін** растайды.

Диссертациялық зерттеудің мақсаты ауыспалы геометриясы бар қайырманьң жұмыс үрдісінің мүмкіндіктері мен параметрлерін анықтау, өнімділікті арттыру және бульдозерді пайдалану объектілерін бұрыштық буын мен оның кескіш пышағының геометриялық пішінінің өзгермелі өндірістік жағдайларға бейімделуіне байланысты кеңейту.

Диссертацияның теориялық бөлімінде қайырманьң кеңейіп келе жатқан ортаңғы бөлімі бойынша топырақтың көтерілуіне төзімділіктің аналитикалық тәуелділігі, сондай-ақ автор ұсынған ауыспалы геометриясы бар қайырмань қолдана отырып, қазу кедергісінің көлденең компонентінің, сүйреу призмасының биіктігі мен көлемінің тәуелділігі және топырақтың физикалық-механикалық қасиеттері мен қазу тереңдігі алынды.

Белгілі бір топырақтағы бульдозер-террасердің техникалық өнімділігін есептеу формулалары тартқыш-жылдамдық режимін және ауыспалы геометриясы бар жылжымалы қайырмань тереңдету уақытын ескере отырып нақтыланды.

Автор жүргізген теориялық зерттеулер ауыспалы геометриямен қайырманьң негізгі параметрлерінің ұтымды мәндерін есептеу әдістемесіне негіз болды.

Мәскеу автомобиль-жол мемлекеттік техникалық университетінің (Мәскеу) физикалық модельдеу стендінде автор жүргізген кешенді эксперименттік зерттеулер алынған аналитикалық тәуелділіктердің дұрыстығын растады. Призма көлемі үшін эксперименттік зерттеулер деректерімен теориялық тәуелділіктер бойынша есептеу нәтижелерінің алшақтықтары 15% - дан аспайды, ал қазу кедергісінің көлденең құрамдас бөлігі үшін алшақтық 8% -19% шегінде болады.

Автор ұсынған ауыспалы геометриясы бар бейімделгіш қайырма параметрлерінің ұтымды мәндері ерекше мәнге ие, бұл беріктігі шектеулі топырақтардың тиімді дамуын қамтамасыз етеді, сонымен қатар бульдозер-террасердің функционалдығын едәуір кеңейтеді.

Автор алған нәтижелер мен тұжырымдар ғылыми негізделген және эмпирикалық дәлелденген.

Автор баяндаған мақсаттар мен міндеттер, сондай-ақ диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбына сәйкес келеді.

Б.Қ.Аукенованың диссертациялық жұмысы баяндалған материалдың кешенділігімен, қолжетімділігімен және өзара байланыстылығымен сипатталады, оның барлық бөлімдері өзара байланысты және қойылған міндеттерді шешуге және зерттеу мақсатына жетуге бағытталған, бұл ғылыми зерттеудің аяқталғанын растайды. Жұмыста алынған теориялық ережелер талдау мен синтездің заманауи әдістеріне, эксперименттердің нәтижелерін жобалау, дайындау және өңдеу принциптеріне негізделген.

Б.Қ. Аукенованың «Бульдозер – террасер үшін ауыспалы геометриясы бар қайырманың параметрлерін негіздеу және конструкциясын жасау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы өзекті аяқталған ғылыми зерттеу болып табылады, ішкі бірлікке ие, теориялық және практикалық маңызы бар деп санаймын.

Б.Қ.Аукенованың диссертациялық жұмысы 6D071200 – Машина жасау мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға арналған диссертацияларға Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің (ҚР БҒМ БСҒЗЖ) талаптарына сәйкес келеді деп санаймын.

«Кадыров и партнеры» ЖШС директоры,
ғылыми кеңесші т.ғ.д., профессор

Ж.Н. Кадыров